

På lag med kunstnerne

Intervju, Märit Aronsson-Towler 19.01.2023

Randi Martine Brockmann har i precis ett decennium varit en synlig figur på Trondheims konstscen som ledare för Trøndelag senter for samtidskunst (TSSK). Hennes politiska engagement för den konstnärstyrda modellen och konstnärers arbeidsvillkor har hela tiden stått i centrum. I vår byter hon arbetsplats och tar över ledarskapet för Nils Aas Kunstverksted (NAAK) på Inderøy.

Märit: Du har varit ledare på TSSK i tio år, och tar över lederskapet på Nils Aas Kunstverksted 1. april i år. Hur kommer det sig?

Randi: Jeg har lyst på et skifte og jeg vil gjerne lære noe nytt. Før jeg kom til TSSK så jobbet jeg i ti år med produksjon av kunst i offentlig rom på Kulturbyrået Mesén i Oslo, som er en privat virksomhet. Jeg har aldri jobbet i museumssektoren, og da muligheten til å få faglig utvikling innen en ny sektor dukket opp så var det midt i blinken for meg nå.

Du lämnar en kunstby i stark växt, kan du säga något om utvecklingen de senaste åren?

Det har alltid vært et sterkt fagmiljø i Trondheim, bestående av kunstnere, institusjoner og et kunstakademi. Fremveksten av nye visningsrom og mer publikumsaktivitet de siste årene er viktig og gledelig. Videre er formidlingen av kunstaktiviteten vår blitt mer synlig også nasjonalt gjennom ArtScene Trondheim og kunstsribenter som kommer hit. Trondheim kommunes Kunst og kulturplan er ambisiøs og lover en markant økning av midler til kunst og kultur. Jeg gleder meg til å være del av det som skjer fremover, og da primært som publikum.

Geir Tore Holm og Elina W. Mikalsen, Show Me Colour, Tråante 2017. Foto Monica A Svorstøl/TSSK.

Om vi ser tilbake på dine år ved TSSK, vad har du mest lust att framhäva?

Jeg er stolt av mye, for eksempel programarbeidet med stor variasjon mellom utstillingene. Lokalet kan være totalt forandret fra utstilling til utstilling. I den sammenheng er oppgraderingen av lokalet i 2016 viktig å nevne, siden salen ble ryddigere og betraktelig bedre å presentere kunsten i. Året 2017 husker jeg spesielt godt med hovedmarkeringen av hundreårsjubileet for samenes første landsmøte, Tråante, en intens periode da hele byen sto på hodet. Vi huset *Čájet ivnni: vuostálastte, čuožžil, ovdđit / Show Me Colour: Resist, Stand Up, Advocate*, ett samarbeidsprosjekt med Samisk senter for samtidskunst og RAKE visningsrom.

Videre trekker jeg gjerne frem det kunstnerpolitiske arbeidet med kunstnerøkonomi og honorar for utstillinger. Kunstnerstyringen har passet meg godt siden jeg har interesse for kunstnerpolitisk arbeid, er god på å samarbeide og skape allianser. Da jeg kom til TSSK var det viktig å gjenopprette dialogen med kunstnerorganisasjonene TBK og NKM. Vi har

felles interesser i arbeidet med å styrke kunstnerens vilkår i utstillingsvirksomhet og kunstnerøkonomi, og vi har frontet dette sammen. At det er kunstnerflertall i styret til TSSK er en stor fordel for de som stiller ut her, fordi kunstnerne i styret er med på å sette agendaen for hva som er viktige prioriteringer i arbeidet med utstillinger. Visningsavtaler med gode økonomiske rammer er helt sentralt og styret på TSSK vedtok i 2018 å kontraktfeste at utstillere får utstillingshonorar, vederlag og produksjonsmidler, det grunnorganisasjonene har kalt Utstillingsavtalen.

Vi har dessuten forsøkt å lobbyere inn en ny ordning i Trondheim kommune om utstillingsøkonomi, etter modell av pilotordningen “Utstillingshonorar”, der et utvalg institusjoner med statlig finansiering fikk øremerkede midler til utstillingshonorar for utstillende kunstnere. Dette er institusjoner som har vederlagsplikt og honoraret dekker lønn for arbeid med utstillingen. Dessverre er ikke denne ordning videreført fra statlig hold. Hvorfor kan ikke visningssteder som mottar offentlig finansiering være forpliktet til å betale vederlag til utstillende kunstnere? I kommunedelplanen for kunst og kultur er arbeid med en ny ordning for utstillingsøkonomi nevnt, hvor kunstnere med utstillingsplass kan søke. Jeg skulle ønske at støttegiverne stilte krav til institusjonene om at pengene de mottar skal dekke kunstnerøkonomi, men jeg vet det er problematisk å si det, grunnet underfinansieringen i feltet og prinsippet om armlengdes avstand.

Lønn for arbeid! Nasjonal kampanje for utstillingsavtalen. Bilde tatt ved åpning av Trøndelagsutstillingen 2015. F. Trøndelag Bildende Kunstnere.

Upplever du att det är större medvetenhet bland konstnärer nu än tidigare, vad gäller rättigheter?

Nei, det er dessverre fortsatt vanlig at kunstnere stiller ut uten å få betalt. Man står ikke nok på barrikadene og kjemper for vederlag eller andre rettigheter. Men det er egentlig ikke bare kunstnerens oppgave. Det er visningsrommene som bærer ansvaret for å betale for innhold. Jeg tror at på sikt vil kunstnerstyring komme sterkere tilbake. Med en tilvekst av flere privatfinansierte og kuratorstyrte visningssteder tror jeg flere vil se fordelene med visningssteder hvor kunstnere sitter sentralt og er medbestemmende. Kanskje kommer det en ny kunstneraksjon!

Trøndelag senter for samtidskunst har vid flera tillfällen behövt slåss politisk för sin existens?

Ja, for eksempel da Kunsthallen skulle etableres i Trondheim, da mente fylkespolitikere at det var nok å gi basisstøtte til ett større visningssted for samtidskunst i byen. Dette er jo regionale midler som ikke bare skal komme innbyggere i Trondheim til gode, men også de som bor ute i regionen. De spurte helt enkelt om ikke TSSK kunne inngå i Kunsthallen, som én felles institusjon. Jeg og nyvalgte styreleder Edith Lundebrekke leste oss opp på etableringen av kunstnersentrene, den norske kunst- og kunstnerpolitikken og Kunstneraksjonen i 1974, som skapte grunnleggende forutsetninger for kunstneres virke, den dag i dag. Der fant vi argumentene for hvorfor TSSK er helt sentral i kunstens økologi, som sosiolog Dag Solhjell kaller det. I likhet med de øvrige visningsstedene og andre aktører som utgjør kunstfeltet i Trondheim. Den gangen vant vi, men det finns alltid en ny trussel om nedskjæringer og kutt, så TSSK må stadig være beredt på å kunne argumentere for sin eksistens. Det er derfor de ansatte må være i kontakt med det unike ved TSSK – og det mener jeg er kunstnerstyringen. Det innebærer egentlig bare at det er kunstnere i flertall i styret og at vi har årsmøteform. Kunstnere besitter endel verv i vår organisasjon, og gjennom bruken av deres kompetanse, så peiler det seg ut kurser for hva senteret skal jobbe med. En annen viktig funksjon er å skape en god møteplass for kunstnere. Jeg forstår i grunnen kunstnerne når de anerkjenner den jobben jeg og styret har gjort. Det er jo ingen andre kunstinstitusjoner som har lobbyert så mye for kunstneres arbeidsvilkår!

Fra åpningen av Ingrid Lønningdal, Grooves and ridges, TSSK 2017. F. AST

Du går alltså från ett kunstnerstyrt visningsrom där du jobbat tätt med kunstnerorganisasjonene Trøndelag Bildende Kunstnere och Norske Kunsthåndverkere Midt-Norge, och till ett museum som är tydeligt knutet till en bestämmd konstnär och hans verksamhet. NAAK är dessutom del av Museumsfelleskapet Arven, som i øvrigt består av Stjørdal museum Værnes, Levanger fotomuseum, Stiklestad Nasjonale Kultursenter og Egge museum. Vad ser du för likheter och skillnader mellan TSSK og NAAK?

Det finnes mange likheter, for eksempel at begge steder har som formål å fremme billedkunst og kunsthåndverk og bredde i formidlingen, at det er få ansatte og at man har et relativt trangt økonomisk handlingsrom. Jeg er veldig glad for at man allerede har et stort fokus på kunsthåndverk og praksis ved NAAK. Det har jeg likt godt å jobbe med på TSSK, så jeg gleder meg til å fortsette med det.

Det blir imidlertid nytt for meg å være en del av den typen fellesskap som finnes mellom museumsinstitusjoner, hvor man jobber med museumsfaglig- og lederutvikling og enkelt kan samarbeide om å produsere utstillinger. I motsetning til min rolle ved TSSK, så kommer jeg ikke til å ha det fulle og hele ansvaret ved hele NAAKs virksomhet, og jeg har en direktør over meg. Jeg har

følt på et stort ansvar for alle sider ved driften av TSSK, det blir det slitasje av etter hvert. Utstillingsmessig er det selvfølgelig også forskjeller. NAAK har nylig fått større lokaler, slik at man kan lage større eller flere utstillinger samtidig. I tillegg har de fått ansvar for å drifte et helt nytt visningsrom for kunst i kulturhuset som nå bygges på Steinkjer.

Ja, du kommer väl få ett större handlingsutrymme när det kommer till kuratering nu? Har du redan nu gjort dig några tankar kring någon speciell riktning du har lust att peka ut?

På NAAK utvikles programmet av de ansatte og ofte gjennom direkte invitasjoner til kunstnere. Det henger nok tett sammen med det viktige formidlingsarbeidet der med fokus på samskaping og praksis. Det er mye jeg ikke vet ennå, men inntrykket er at NAAK jobber mer med gruppeutstillinger enn det vi har gjort på TSSK, og de har ikke like mange utstillinger per år. Gruppeutstillinger krever langt mer kuratorisk metodikk, det blir spennende. Ellers har jeg lyst til å lage flere parallelle utstillinger. I utviklingsplanen, som er veldig ambisiøs, finnes en plan om et *Artist in Residency*-program, det er svært interessant.

Fra utstilling med Sigve Knutson, Baut ved Nils Aas Kunstverksted i 2022. Nils Aas Kunstverksted

Vilka utmaningar ser du för dig att du kommer möta?

Jeg tror kravet om egeninntjening i museumssektoren kan bli en utfordring. Å begynne med store salgsutstillinger er ikke nødvendigvis veien å gå. På Mesén jobbet jeg mye med privat næringsliv, så jeg har noen erfaringer derfra. Man

må være smart og tenke annerledes, og man må finne ut av hvem man vil samarbeide med, og at det skal være langsiktig og bærekraftig i etisk forstand.

Hur ser du på TSSKs framtid?

Det blir kjempespennende å se hva som skjer. Jeg tror en sterkere lobbyering vil bli sentralt for TSSK. Det kommer til å bli enda viktigere å snakke direkte med politikerne. Dessuten tror jeg det er smart å samarbeide mer med de andre kunstinstitusjonene i Trondheim. Både om utstillinger, publikumstiltak og for å snakke med en felles stemme når det gjelder bevilgninger. Jeg håper at arbeidet med det kunstnerpolitiske blir videreført. Samtidig kan det jo hende man får en ny leder som har større fokus på visningsrommet, det er kanskje den viktigste oppgaven sammen med det å være et regionalt kompetansesenter for kunst i offentlig rom.

Artikkelbilde Randi Martine Brockmann, avtroppende leder, TSSK. F. Ulla Schildt.